

גבולות היחידה: פרק לג, פסוקים ז-ז

נושא היחידה: אוהל מועד מחוץ למחנה ותפילתו השנייה של משה

כתבה: מוריה שטרן

הסבר כללי:

שיעור זה מתחיל בריחוק ונגמר בקירוב. לפעמים מתוך הריחוק לומדים להעריך את הקירוב. תחילה ה' מסיר שכינתו ממחנה ישראל ובעקבות כך נאלץ משה להעביר את אהלו אל מחוץ למחנה. לאחר מכן הוא עולה לקב"ה להתחנן שימחל לעם-ישראל, ולבסוף אכן ה' מתרצה. הוא מסכים ללוות את עם-ישראל בדרך, בניגוד לתכנון קודם שמלאך ילך איתם.

פתיחה - מה הכוונה?

נחוד לתלמידים חידות בציורים מתוך נספח 1.

למורה: מטרת החידות היא עבור המחשה בהמשך השיעור, כשלומדים על נבואת משה מול נבואת שאר נביאים: משה מקבל דיבור ברור ומפורש בכל שעה ביממה. שאר נביאים – מקבלים נבואה רק בלילה ורק בחידות, ברמזים. שאר הנביאים צריכים לפענח את הנבואה.

עיון בפסוקים:

מפגש עם הפסוקים – פסוק ז:

"ומִשָּׁה יִקַּח אֶת הָאֹהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה, הֲרַחֵק מִן הַמַּחֲנֶה, וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד. וְהָיָה כָּל מִבְּקֶשׁ ה', יֵצֵא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה".

משה לוקח את האוהל שלו ומרחיק אותו מהמחנה. למה? ולמה דווקא עכשיו? נסתכל בפסוק ד: "כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ, כִּי עִם קִשָּׁה עֲרַף אֶתְּהָ". ה' כבר לא נמצא במחנה ישראל ושכינתו כבר אינה שורה שם. משה רוצה להמשיך לקבל השראת שכינה ולדבר עם ה', לכן "עובר דירה", לוקח את חפציו ואת אוהלו ומקים אותו מחדש "הֲרַחֵק מִן הַמַּחֲנֶה". הוא קורא לו "אֹהֶל מוֹעֵד" – מלשון "להתוועד" - להיפגש. שם הוא נועד (נפגש) עם הקב"ה. מי שרוצה את משה או מעוניין לשמוע את דבר ה' – הולך בעצמו אל אוהל מועד.

מפגש עם הפסוקים – פסוקים ח-י:

"וְהָיָה כִּצְאֵת מִשָּׁה אֶל הָאֹהֶל, יִקְוּמוּ כָּל הָעָם וְנָצְבוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלוֹ; וְהִבִּיטוּ אַחֲרַי מִשָּׁה עַד בְּאֵי הָאֹהֶלָה. וְהָיָה כָּבֹא מִשָּׁה הָאֹהֶלָה, יֵרֵד עִמּוֹד הָעֵנָן, וְעִמֵּד פֶּתַח הָאֹהֶל וְדַבֵּר עִם מִשָּׁה. וְרָאָה כָּל הָעָם אֶת עִמּוֹד הָעֵנָן עִמֵּד פֶּתַח הָאֹהֶל; וְקָם כָּל הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלוֹ".

כשמשה יוצא לכיוון האוהל שלו – כל העם קמים לכבודו ומביטים אחריו בהערצה – יש אדם שזוכה לקשר קרוב כל כך עם ריבונו של עולם.

כשמשה מגיע לאוהל – עמוד הענן יורד ומסתיר את פתח האוהל, ואז כל העם משתחוים.

שימו לב – לכבוד משה רק עומדים, לכבוד התגלות השכינה – משתחוויים. העם מבין שמשה לא הוציא אותם ממצרים (כמו שדיברו בהתחלה לפני חטא העגל: "כי זה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (ל"ב, א' ו- כ"ג)). ה' הוציא אותם ממצרים ומשה היה השליח שלו.

מפגש עם הפסוקים – פסוק יא:

"וַדַּבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פְּנִים אֶל פְּנִים, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ; וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה, וּמְשַׁרְתּוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן נֶעַר, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל".

בפסוק זה שני עניינים: א. דבר ה' אל משה ב. יהושע.

נזכיר את החידות בציורים מתחילת השיעור ונסביר כי כך דיבר ה' עם כל הנביאים – רק בחידות ורק בחלום בעודם ישנים. לעומת זה עם משה דיבר ה' גם ביום וגם במפורש, כשמשה ער ועומד זקוף מלוא קומתו, ללא חידות. דיבור ישיר כמו בין שני אנשים. חלק שני מדבר על יהושע. יהושע היה משרת משה ולא מש (=זז) מהאוהל. נסו לתאר לעצמכם מה זה להיות צמוד למשה כל הזמן. זה להיות נוכח שעות על גבי שעות כששופטים את העם (כפי שלמדנו בפרשת "יתרו"). יהושע לא היה ילד קטן – הוא הרי ניהל את המלחמה מול עמלק! ובכל זאת מול משה הוא "נער", הוא מקטין עצמו מול אורו הענק של משה. יהושע היה אז בגיל 40-60, ובכל זאת היה בלמידה מתמדת ממשה. מיהושע אנו למדים את מידת ההתמדה, את התהליכים האיטיים הלוקחים זמן. לאחר מותו של משה ירש יהושע את מקומו. אבל יהושע לא נולד מנהיג, הוא צמח להיות כזה. הוא שירת את משה ולמד תורה ועזר לו ודבק בו ובמידותיו וכך גדל לאט-לאט.

גם אנו – אם ברצוננו להיות גדולים עלינו להציב לעצמנו מטרות ולפעול להשיגן – לאט ובהתמדה, בלי לוותר ובלי להירתע מקשיים.

מפגש עם הפסוקים – פסוקים יב-יז:

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה': רְאֵה אֶתְּךָ אֹמֵר אֵלַי הֲעַל אֶת הָעָם הַזֶּה, וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר תִּשְׁלַח עִמִּי; וְאַתָּה אֹמֵרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם, וְגַם מְצַאֲתָ חֵן בְּעֵינָי. וְעַתָּה אִם נָא מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, הוֹדַעְנִי נָא אֶת דְּרָכְךָ, וְאֶדְעָךָ, לְמַעַן אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ; וְרָאֵה, כִּי עִמָּךְ הִגִּיוּ הַזֶּה. וַיֹּאמֶר: פְּנִי יִלְכוּ, וְהִנַּחְתִּי לָךְ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו: אִם אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים, אֲל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. וּבְמָה יִדְעֶ אֶפּוֹא, כִּי מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעִמָּךְ? הֲלוֹא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ; וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעִמָּךְ מִכָּל הָעָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה".

פסוקים אלה מזמנים לו הצצה נדירה אל דברי משה כלפי ה'. הדברים נאמרו כנראה בזמן שהיה משה שנית על הר סיני (י"ח בתמוז עד כ"ח באב), כשעלה להתחנן לפני הקב"ה שימחל לעם ישראל.

נדמה זאת למשל של מלך ובן: מצב של קרבה זה כשהבן מבקש לאכול והמלך מגיש לו אוכל בכבודו ובעצמו. מצב של ריחוק זה כשהבן מבקש לאכול והמלך שולח לו את האוכל עם אחד

מהמשרתים. האוכל הוא אותו אוכל, אבל היחס...

לפעמים דווקא מתוך הריחוק לומדים להעריך את הקרבה. משה כל-כך רוצה שכל העם יזכו לקרבת ה', להשגחה פרטית מופלאה וישירה. לא על ידי מלאך, משרת. הוא רוצה את המלך עצמו! את הקב"ה!

נסביר את הפסוקים על ידי חלוקתם לחתיכות קטנות. לאחר מכן התלמידים יצטרכו למלא דף עבודה על קטע זה המתבסס על הדברים הנלמדים.

טענה ראשונה: "רֵאָה אֶתְּהָ אִמְרָ אֵלַי הֲעַל אֶת הָעַם הַזֶּה" – נתת לי משימה להעלות את העם הזה.

אבל... "וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר תִּשְׁלַח עִמִּי" – אמרת שתשלח מלאך אבל לא פירטת איזה מלאך ומתי תשלח.

הקדמה לטענה שנייה: "וְאַתָּה אֶמְרָתִי יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם, וְגַם מְצַאֲתָ חֵן בְּעֵינַי" – אתה ה' אמרת לי שאני (משה) מוצא חן בעיניך. אבל...

טענה שנייה: "וְעַתָּה אִם נָא מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, הוֹדַעְנִי נָא אֶת דְּרָכְךָ, וְאֲדַעֲךָ". אם אני באמת מוצא חן בעיניך ה' – תודיע לי את הדרך להתקרב אליך, שאדע לשמור על המצב הקיים.

הסיבה: "לִמְעַן אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ; וְרָאֵה, כִּי עֲמַךְ הַגּוֹי הַזֶּה". כמו בטענה – כדי להמשיך למצוא חן. וגם תזכורת קטנה: "כִּי עֲמַךְ הַגּוֹי הַזֶּה" – העם הזה, עם-ישראל – הוא שלך ה'.

תשובת ה': "וַיֹּאמֶר: פָּנֵי יַלְכוּ, וְהִנַּחְתִּי לָךְ". אני בכבודי ובעצמי אלך, ולא מלאך. זה מאוד משמח! הרי קודם ה' רצה לשלוח מלאך מחשש פן עם-ישראל יכעיסו שנית והוא ירצה לכלותם.

כעת בטלה סופית סכנת הכליה. ה' מוכן בעצמו ללוות את העם. אך משה לא מסתפק בכך... תגובת משה: "וַיֹּאמֶר אֵלָיו: אִם אֵין פָּנֶיךָ הַלְכִים, אֵל תַּעֲלֶנּוּ מִזֶּה". מסכים ומרוצה, חוזר על

הדברים לשם חיזוק וביסוס.

משה מסכם: "וּבַמָּה יוֹדַע אִפּוֹא, כִּי מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ? הֲלוֹא בְּלִקְתָּךְ עִמָּנוּ; וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמֶּךָ מִכָּל הָעַם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה". משה נוקט לשון רבים. לא רק הוא עצמו מוצא חן בעיני

ה', אלא כל העם. "כִּי מְצַאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ - אֲנִי וְעַמֶּךָ (כולל עצמו עם העם)?" הֲלוֹא בְּלִקְתָּךְ עִמָּנוּ (לשון רבים); וְנִפְלִינוּ (לשון רבים) אֲנִי וְעַמֶּךָ (כולל עצמו עם העם) מִכָּל הָעַם...". לעשות הפליה

לטובה, הפרדה לטובה של ישראל מול אומות העולם.

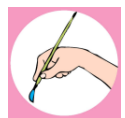
תגובת ה': "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, גַּם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה, כִּי מְצַאֲתָ חֵן בְּעֵינַי, וְאֲדַעֲךָ בְּשֵׁם". ה' מסכים גם לזאת, אך מזכיר שנית: אני מוחל גם לעם אך לא בזכותם, אלא רק

בזכותך משה. "כִּי מְצַאֲתָ חֵן בְּעֵינַי".

הצעות להמחשה:

פעילות המחשה – יצירת ענן – אחרי הלימוד שהענן ירד אל אוהל מועד וה' דיבר עם משה:

נביא לכיתה מקלות ארטיק כמספר התלמידים. נחלק לכל תלמיד בריסטול ועליו מצויר ענן (מצורפת דוגמא בנספח 2). ניתן לצבוע את הענן או להדביק עליו צמר גפן. להדביק את הענן מקל ולעשות פעילות (למתקדמים – ניתן לתת לכל תלמיד גם דמות של משה רבנו ולהדביק

אותה על מקל ארטיק וכך ממש לעשות הצגה):
להגדיר מקום שהוא המחנה ומקום שהוא אוהל מועד (ניתן לשרטט על הלוח).
משה יוצא מהמחנה, העם עומדים. משה מגיע לאוהל מועד, הענן יורד, העם משתחוים.

מסרים והפנמה:

- התמדה ועבודה – סוד הגדילה. תהליך איטי והדרגתי. אף אחד לא נולד גדול, עובדים כדי להיות אנשים גדולים...
- ענווה – מול משה יהושע נשאר "נער" למרות שהוא כבר גדול (גיל 60-40) ואף יודע להנהיג מלחמה.
- סוד הקרבה – ריחוק. הקב"ה רוצה להנחות את העם על ידי שליח, מלאך. משה נאבק כדי לזכות להובלה ישירה. אחרי הריחוק יודעים להעריך את הקרבה.

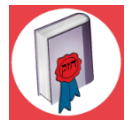
מבט שלם:

- סילוק שכינה חלקי והורדת העדיים
- אוהל מועד מחוץ למחנה ותפילתו השנייה של משה – כשהקב"ה התגלה למשה באוהל מועד – היה עמוד הענן מעל האוהל. את עמוד הענן פגשנו כבר ביציאת מצרים (הסתיר למצרים את עם-ישראל, קלט לתוכו את החיצים שהמצרים ירו על העם) וגם במעמד הר סיני (כיסה את ההר). כעת תפקידו הוא לציין את זמן השראת השכינה. בהמשך נפגוש אותו כשהוא מראה לעם-ישראל את הדרך במדבר. אפשר להמחיש זאת באמצעות סוגי העננים שאנו מכירים בשמים – עננים גבוהים ועננים נמוכים, ענני נוצה וענני גשם, ענני כבשה וענני סערה, ובכל זאת כולם קרויים "עננים".
- לגבי יהושע – מעבר למה שלמדנו עליו ניתן לשאול את התלמידים מה הם יודעים עליו ויכולים להוסיף. הם כבר התחילו ללמוד ספר יהושע ויכולים להעשיר את השיעור.
- ההתגלות למשה בנקרת הצור ולוחות שניים

סיכום - חזרה על החומר:

ניתן לתלמידים דף עבודה (נספח 3 א' או ב' – כל מורה לפי היכרותו עם כיתתו) בו הם צריכים להשלים מילים מתוך הפסוקים. לאחר ההשלמה:
נספח 3 א': על התלמידים למתוח קו בין הפסוק ובין הסבר שלו.
נספח 3 ב': על התלמידים לגזור את ההסברים ולהדביק כל הסבר ליד הפסוק המתאים.
פעילות זו תהווה עבורם חזרה נוספת על החומר והזדמנות להתמודדות מסוימת עם הפסוקים.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

להרחבה – תחום שבת – כשמדברים על כך שמשה הרחיק את אוהלו מהמחנה 2000 אמה:
חז"ל מפרשים שמשה הרחיק את אוהלו 2000 אמה. כל אמה היא בערך 50 ס"מ (להראות את חלק האמה ביד – מהאמה ועד למרפק). כלומר 2000 אמה הם בערך 1000 מ' = קילומטר.
מרחק זה הוא המרחק שנקבע עבור "תחום שבת". "תחום שבת" הוא המרחק שמותר לצאת

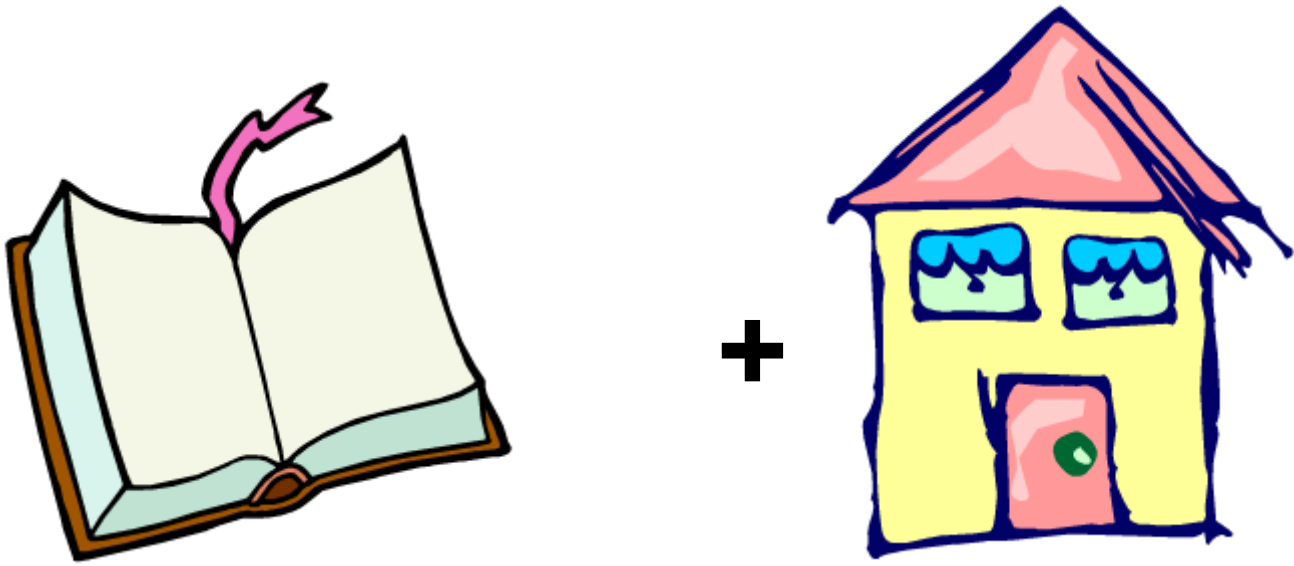
בשבת מחוץ לעיר. כלומר מותר לצאת בשבת מחוץ לעיר קילומטר לכל כיוון. הסיבה: כדי שאדם לא יהפוך את שבת ליום טיולים ויתחיל לצאת לטייל מחוץ לעיר. המטרה של שבת היא לשבות (ומכאן השם "שבת"). כלומר לא לעבוד ולא לטייל, אלא לנצל את הזמן להיות עם המשפחה, ללמוד תורה, לנוח. "לְכַל זְמַן; וְעַת לְכָל חַפֵּץ תַּחַת הַשָּׁמַיִם" (קהלת ג', א').

להרחבה – ציטוט של יאנוש קורצ'ק – אחרי שלומדים על יהושע שלא מש מאוהלו של

משה:

בשיעור הקודם הזכרנו את יאנוש קורצ'ק, שהלך עם היתומים שלו לטרבלינקה. נזכיר משפט שאמר שקשור להתמדה לצמיחה ההדרגתית (ציטוט לא מדויק): "אם הייתי יכול הייתי מראה את המלכים כשהיו ילדים, כדי שכולם ידעו שהם לא נולדו מלכים...".

נספח 1 – חידות בציורים:

~~א~~

ק=כ

+

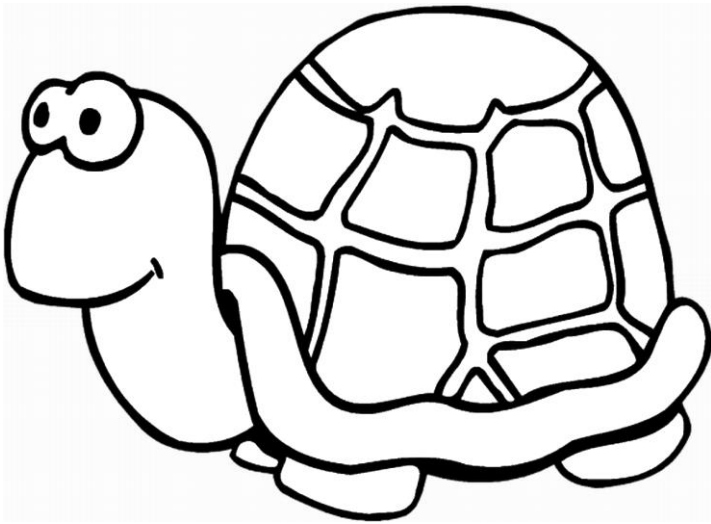

_____ התשובה :

www.yo-yoo.co.il

+ ח

+ ח

ז = ב

נספח 2 – דמות ענן ודמות משה:

נספח 3 א' – דף עבודה:

שלב ראשון – עליכם לשלים את המילים החסרות מתוך פסוקים י"ב-י"ז.

שלב שני – עליכם למתוח קו בין הפסוק ובין ההסבר שלו.

שלב שלישי – עליכם לקיים דו שיח עם החברה/היושבת/לצדכם. אחד יהיה משה ואחד – ה'.

קדימה לעבודה...

פירוש והסבר	עמודה למתיחת קווים	דברי משה
אבל... אמרת שתשלח מלאך אבל לא פירטת איזה מלאך ומתי תשלח.		"רְאֵה אֶתְּהָ אֹמֵר אֵלַי _____ " _____
טענה שנייה: אם אני באמת מוצא חן בעיניך ה' – תודיע לי את הדרך להתקרב אליך, שאדע לשמור על המצב הקיים.		"וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתָּנִי _____ " _____
תשובת ה': אני בכבודי ובעצמי אלך, ולא מלאך.		"וְאַתָּה אֹמֵרָתָּ יִדְעִיתִיךָ בְּשֵׁם, _____ " _____
טענה ראשונה – נתת לי משימה להעלות את העם הזה.		"וְעַתָּה אִם נָא מְצַאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, _____ _____ " _____
הקדמה לטענה שנייה – אתה ה' אמרת לי שאני (משה) מוצא חן בעיניך. אבל...		"לִמַּעַן אֲמַצָּא חֵן בְּעֵינֶיךָ; וְ _____ " _____
הסיבה: כמו בטענה – כדי להמשיך למצוא חן. וגם תזכורת קטנה: "כִּי עִמָּךְ הִגֹּוֹי הַזֶּה" – העם הזה, עם-ישראל – הוא שלך ה'.		"וַיֹּאמֶר: _____ " _____
תגובת ה': ה' מסכים גם לזאת, אך מזכיר שנית: אני מוחל גם לעם אך לא בזכותם, אלא רק בזכותך משה. "כִּי מְצַאתָ חֵן בְּעֵינַי".		"וַיֹּאמֶר אֵלָיו: אִם אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים, " _____
תגובת משה: מסכים ומרוצה, חוזר על הדברים לשם חיזוק וביסוס.		"וּבַמָּה יִדְעֶ אֶפֹּא, כִּי מְצַאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמָּךְ? _____; וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמָּךְ _____ אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה".
משה מסכם: משה נוקט לשון רבים. לא רק הוא עצמו מוצא חן בעיני ה', אלא כל העם.		"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, גַּם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֲעֲשֶׂה, _____ _____ , וְאֲדַעַךְ בְּשֵׁם".

נספח 3 ב' – דף עבודה:

שלב ראשון – עליכם לשלים את המילים החסרות מתוך פסוקים י"ב-י"ז.

שלב שני – עליכם להדביק ליד כל פסוק את ההסבר שלו.

שלב שלישי – עליכם לקיים דו שיח עם החברה/ה יושבת/ת לצדכם. אחד יהיה משה ואחד – ה'.

קדימה לעבודה...

פירוש והסבר	דברי משה
	<p>"רָאָה אֶתְּהָ אָמַר אֵלַי _____</p> <p>_____ "</p>
	<p>"וְאֵתְּהָ לֹא הוֹדַעְתָּנִי _____</p> <p>_____ "</p>
	<p>"וְאֵתְּהָ אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם, _____</p> <p>_____ "</p>
	<p>"וְעַתָּה אִם נָא מְצַאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ, _____</p> <p>_____ "</p>
	<p>"לִמְעַן אֲמַצָּא חַן בְּעֵינֶיךָ; ו _____</p> <p>_____ "</p>
	<p>"וַיֹּאמֶר: _____ "</p>
	<p>"וַיֹּאמֶר אֵלָיו: אִם אֵין פְּנֶיךָ הַלְכִים, _____</p> <p>_____ "</p>
	<p>"וּבַמָּה יוֹדַע אִפּוֹא, כִּי מְצַאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ?</p> <p>_____ ; וּנְפִלִינוּ אֲנִי וְעַמֶּךָ _____</p> <p>אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה."</p>
	<p>"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, גַּם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ</p> <p>אֶעֱשֶׂה, _____ , וְאֲדַעַךְ</p> <p>בְּשֵׁם."</p>

הסבר הפסוקים – מיועד לגזירה:

<p>טענה שנייה: אם אני באמת מוצא חן בעיניך ה' – תודיע לי את הדרך להתקרב אליך, שאדע לשמור על המצב הקיים.</p>	<p>אבל... אמרת שתשלח מלאך אבל לא פירטת איזה מלאך ומתי תשלח.</p>
<p>טענה ראשונה – נתת לי משימה להעלות את העם הזה.</p>	<p>תשובת ה': אני בכבודי ובעצמי אלך, ולא מלאך.</p>
<p>הסיבה: כמו בטענה – כדי להמשיך למצוא חן. וגם תזכורת קטנה: "כִּי עִמָּךָ הַגּוֹי הַזֶּה" – העם הזה, עם-ישראל – הוא שלך ה'.</p>	<p>הקדמה לטענה שנייה – אתה ה' אמרת לי שאני (משה) מוצא חן בעיניך. אבל...</p>
<p>תגובת משה: מסכים ומרוצה, חוזר על הדברים לשם חיזוק וביסוס.</p>	<p>תגובת ה': ה' מסכים גם לזאת, אך מזכיר שנית: אני מוחל גם לעם אך לא בזכותם, אלא רק בזכותך משה. "כִּי מִצָּאתָ חֵן בְּעֵינַי".</p>
	<p>משה מסכם: משה נוקט לשון רבים. לא רק הוא עצמו מוצא חן בעיני ה', אלא כל העם.</p>